



Szellem a fazékból - Tök-é vagy túrós éték?

2011 július 31. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

Még

nincs értékelve

Mérték

Az ízek pusztulásának vészjósló korát éljük. Naponta kihál egy éték, ahogy kipusztul egy nyelvjárás és egy állatfaj is. Ínyünket leveskockával, m?füstölt húsokkal, gyorspáccal, ízfokozókkal kábítják.

Mélyh?tött vagy félkész ételeket eszünk, mert a legtöbb n? nem akar vagy nem tud f?zni. És ez akkor is igaz, ha az

utóbbi id?ben látványosan megszorodott a f?z?tanfolyamok, televíziós f?z?m?sorok, szakácskönyvek száma. Friss felmérések szerint a húsz és harmincöt év közötti hölgyek legfeljebb napi fél órát hajlandók f?zésre fordítani. Étterembe is hiába menekülünk, Sopron és Debrecen között ugyanazt a tíz-tizenöt fogást találjuk az étlapokon.

Pedig Czifray István szakácskönyve (a 19. század elején) pusztán levesb?l több mint százhatvanat sorol fel. Szerepel itt hetvenféle mártás, száznál több köret, százféle halétel, számtalan szárnyas (fűrj, rigó, fogoly, szalonka, császármadár), s külön fejezetben csúszómászók (csiga, béka, tekn?sbéka), de még hód és vidra is. Pedig ez csak a reformkor polgári konyhája. Ha igazán kíváncsiak vagyunk, milyen is volt a valóban "világhír?" magyar konyha, érdemes belelapoznunk néhány 17. századi receptgy?jteménybe. A Tótfalusi Kis Miklós által 1695-ben kiadott kolozsvári szakácskönyv ("becsületes közrend?ek" számára) pusztán csíkhaltól hatféle receptet közöl. Káposztalével, tormában, tiszta borssal, zsákvászonnal, borsporral, ecettel és hagymával. (Krúdy híres farsangi leveze valójában egy káposztaleves, amibe csíkot f?ztek).

Az ugyanebb?l az évb?l való verses gasztronómiai krónika, amit K?szeghy Pál írt Bercsényi Miklós gróf vépi lakomájáról, a következ? halételeket sorolja fel: angolna, viza, potyka, tormás csuka, tokhal, süll?, szivárványos ökle, tarkapisztráng, kilencszem? hal (folyami ingola), márna, kecsége, s?reg, compó, menyhal, lepényhal, jászhal. És ugyanez a gazdagság jellemzi a húsok, szárnyasok, vadételek sokaságát is.

Jókai Mór a Vasárnapi Újság hasábjain már 1862-ben hírt ad a Thököly Sebestyén f?szakácsa, Szent-Benedeki Mihály által 1601-ben összeállított szakácskönyv recipéir?l, s arra buzdít, hogy gy?jtsük össze "nemzeti eledeleinket". Rögvest fel is sorol néhányat, melyekr?l Arany János szavaival élve ma azt sem tudjuk: "Tök-é vagy túrós étek?"

Kolozsvári levelénsült (káposztalevélen kemencében sült lepényféle) abrudbányai bálmos (bivalytejb?l és kukoricadarából készült erdélyi étel), háromszéki haricskapuliszka, komáromi csíramalé, görheny (kukoricapogácsa), vetrece (pörköltszer? marhahús). De hogy mi az a debreceni borsoska, annak nem akadtam nyomára.

"Nem szabadna a magyar konyhát pusztulni hagyni!" - írja harminchét évvel kés?bb Mikszáth Kálmán is. "Pusztuljon a gentry, a sz?zdohány, de az ?sételek maradjanak. Azokat ne engedjük!" Majd a levelénsültet, e finom lepényt említi, melyb?l két szolgáló süttött (hajnaltól délig) egy adagot. "A levelénsült úgy elt?nt a magyar konyhából, mint erdeinkb?l a bölény." De elt?ntek a népszokások is. A Márton-napi lúdcsontot ma már senki sem használja id?jóslásra, a csirke lerágott sarkantyúcsontját sem törjük ketté, hogy megtudjuk, melyikünk él tovább. "El?ször oda lett a poézis, mely az ételeket körülengte, most meg már az ételek is indulóban vannak."

Ma nincs étterem Magyarországon, amelyik borsporos mártást készítene. Elt?nt a pájsli (a szalontüd?, ami Krúdy szerint akkor jó, ha b? lében tálalják, a tüd?t apróra vágják körömollóval, s legalább fél citromot csepegtetnek bele), a kásafélék, a pacsni (vajás rongyos kifli), a toroskáposzta (melyben összef?tt a lapocka, a tarja, a dagadó, a csülök és a fejhús), a köszmételeves, a rakott zsemlye. Csak a zsír-hagymapirosopaprika szentháromsága maradt. Az elmúlt hatvan évben semmi sem változott: "Aki magyar, addig eszik, míg a koporsóba teszik."

Vinko József, hetivalasz.hu

[Tweet](#)





Raffay Ernő ajánlásával
Kortörténeti dokumentumgyűjtemény,
készült jelképesen **1919** sorszámozott példányban

Hangoskönyv CD melléklettel

NYOTAR MENEDZS
KÖNYVTERV

The banner features a red background with a black fist icon on the left. It displays a book cover titled 'A Magyar Kormányzat 1919. évi sorszámozott példányban' and two audio CDs. A circular logo on the right contains the text 'NYOTAR MENEDZS KÖNYVTERV'.

Ajánló